

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administratiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazeta“ este:
Marti'a, Joul'a și Sambat'a.
Prețulu abonamentulu:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu s'eu
28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
la postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.
Anunțurile:
un'a serie garmondu 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori ne-
trancate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 26.

Marti, 3/15 Martiu

1881.

Solidaritate.*) 1860—1865.

Brasiovu, 27. Ianuaru.

XX. In articulu premergători, credemu, că am aratatu destulu de lamuritu, care a fost natur'a și caracterulu actiunei politice inaugurate la 1861. Dela directiunea politica, ce au luat'o Romanii ardeleni la inceputulu lupteloru constitutionale, depindea forțe multu, depindea chiaru totulu. Déca astadi ne aflamu intr'o stare politica atât de trista, déca p'na acuma inca n'amu potutu ajunge la o organizatiune interioara natiunala buna și forte, caus'a principala sunt erorile politice comise la 1861.

Dupa publicarea diplomei imperatesci din 1860 era neap'ratu necessaru că partid'a natiunala dela 3/15 Maiu 1848 se apara pe aren'a lupteloru natiunale cu atât mai v'rtos, cu câtu ea se basă pe conclusele unei adunari, care nu a declarat resbelu dinastiei, că cea dela Dobritinu.

Acést'a partida a datu, ce e dreptu, la 1861 semne de vieatia, protestandu și fac'ndu resistintia passiva ici și colo prin comitate, dér' aceste lupte municipale sporadice n'au potutu avé nici unu rezultatu practic in favórea politice natiunale, pentru că le datóramu numai initiativei, zelulu unor conducători locali, nu erau efluculu unui sistemu de actiune generalu, unei programe bine definite, unei organizatiuni forte de partida.

Luptele acele locale, prin cari se manifestá spiritulu de sine statatoriu natiunalu, sub asemeni impregiurari nu numai, că nu au potutu aduce nici unu folosu practic, dér' inca au creatu conducerei natiunale, ce se iustituise in conferentia dela 1861 și care plutea in alta directiune, desi nu cu totulu opusa, multe dificultati și incurcaturi.

Romanii ardeleni sentiea și vedea forțe bine, că in urm'a diplomei dela 20 Octobre natiunea romana a fost earasi „rearuncata pe o punte de trecătoare din anulu 1848.“ In consecentia, ei trebuia se staruiesca cu tota puterea sufletulu lor pe langa dreptele postulate natiunale, formulate la 1848. De ce dér' nu s'a potutu organizá la 1861 partid'a natiunala de sene statatóre? N'am avutu óre barbati capabili de a se pune in fruntea acestei partide?

Voindu cineva se respunda la intrebarea din urma, nu este consultu s' începa prin a face o paralela intre barbati nostri și barbati altoru popóre multu mai inaintate, căci astfelu și peste cincideci de ani va poté aflá o mare diferentia intre unii și altii; ci trebuie se i' in consideratiune mai antaiu situatiunea generala culturala a poporulu și impregiurari in cari traiesce. Judecandu din acestu punctu de vedere practic, nu potemu nicidecum admite, că la 1861 n'amu fi avutu barbati apti de a conduce o partida, precum nu potemu admite nici astadi, că nu i-amu avé.

Noi sustienemu, că amu fi avutu barbati apti de a conduce partid'a poporulu și la 1861, dér' ei n'au fost in stare se produca unu rezultatu, din cauza, că nu se poteau intielege unii cu altii. In locu s' si d' ajutoriu imprumutatu, pentru că intregindu-si poterile se póta formá o falanga respectabila, ei se invidia, se suspitiuná și se persecutá unu pe altii, in locu s' si d' man'a cu totii spre o energica lupta pe bas'a programei natiunale dela 1848, fiacare dintr'insii croiea câte o programa a s'a propria, dela care nu mai voiea se se abata.

Si acuma in anulu Domuului 1881 suferimu inca in mare gradu de acésta bóla și astadi se pare că barbati, cari ar' fi chiamati a conduce

destinele poporulu, de multa preocupatiune personala nu potu ajunge la o conlucrare solida și energica comuna, și astadi dupa douedeci de ani sunt inca la moda programele ce si le face fiacare dupa cumu ilu conduce intieptiunea s'a imaginata.

Eata o cauza de capetenia pentru care la 1861 nu s'a potutu organizá partid'a natiunala dela 3/15 Maiu. Cu tóte neintielegerile inse totusi ar' fi fost cu putintia că din vr'unu coltiu alu tieri s' se fi desvoltatu organismulu acestei partide, care cu incetulu s'ar' fi potutu estinde peste intrég'a tiéra, déca nu se creá de către conferentia dela 1861 regimulu absolutisticu alu comisiunei permanente.

Ori ce absolutismu, fia si unu absolutismu asianumitu luminatu, aduce cu sine că multi ómeni necapabili, multe nulitati ajungu la o importantia nemeritata in conducerea afaceriloru, pre candu multi ómeni de capacitate se vedu respinsi, ear' altii se retragu de buna voie, ced'ndu terenulu mameluciloru.

Asia s'a intemplat si la noi in anii 1861. De mamelucismulu guvernamentalu era strinsu legatu mamelucismulu „natiunalu“, déca ne este erstatu alu numi asia. Comisiunea permanenta devenise unu felu de organu oficiosu alu guvernulu asia că s. e. guvernulu nu numea in vreo functiune pe unu romanu fara de recomandarea Archie-reiloru cari erau astfelu domni absoluti ai situatiunei.

Eata causele pentru cari p'na astadi nu s'a potutu organizá partid'a natiunala romana dela 3/15 Maiu 1848.

Dela Sibiu primiramu spre publicare unu Apelu pe care 'lu lasamu se urmeze, rezervandu-ne a reveni asupra-i in numerulu viitoru:

Câtra alegatorii romani din Ungari'a și Transilvani'a!

Subscriii, dupa o prealabila cointielegere cu multi fruntasi ai inteligentiei romane din tóte partile locuite de romani, din patri'a comuna, ni luam voia a convocá pe 12 Maiu st. n. a. c. 4 óre dupa p. si dilele urmátóre aici la Sibiu o conferentia generala a reprezentantiloru alegatoriloru romani.

La conferentia potu participá din fiacare cercu electoralu, unde alegatorii romani sunt in maiortate, s'eu intr'unu numeru considerabilu, câte doi delegati inteligenti, fara instructiuni obligatóriie din partea comitentiloru lor.

Obiectele conferentiei voru fi:

- Statorirea atitudinei alegatoriloru romani față de alegerile procsime dietali.
- Organisarea partidei natiunale pe bas'a legiloru esistente.
- Statorirea unei programe de actiune comuna a Romaniloru din Ungari'a și Transilvani'a pentru eluptarea pe cale legala, adeca pe bas'a legiloru esistente, s'eu prin staruintia la legi nóue, a positiunei politice natiunale, ce se cuvine unui poporu autohtonu de peste 2¹/₂ milioane suflete din patri'a comuna.

Importanti'a causei ne indreptatiesce a sperá, că conferentia va fi cercetata de unu numeru considerabilu de inteligenti, adeverati patrioti, petrunsi de santiana'a causei și de prosperarea patriei comune.

Sibiu 9 Martiu 1881.

Nicolau Popea, Georgiu Baritiu, Vicentiu Babesiu, Dr. Ioanu Ratiu, Georgiu Pap, Visarionu Romanu, Parteniu Cosma.

Mórtea imperatulu Russiei.

(Telegrama)

Petersburg 13 Martiu. „Aginti'a Russa“ anuntia: Nu multu dupa ce imperatulu

Alesandru a parasitu manegea (scól'a de calaritu) nisce lucratori, cari m'aturau strad'a, au aruncatu o bomba sub trasur'a imperatesca. Acést'a eclatandu a sfar'ndu in bucati trasur'a, dér' imperatulu remase neatinsu și sari din trasura. Atunci o a dou'a bomba ilu nemeri și 'i rupse peciórole și 'lu raní greu in pantece și in frunte. Imperatulu care nu mai sciea nimic de sine f' transportatu in cabinetulu seu unde si-a datu sufletulu la órele 3¹/₂ dupa amédiu. Unii cazaci din suit'a imperatesca au fost omoriti, altii au fost raniti. Doui din atentatori au fost prinsii indata, alu treilea f' prinsu in fuga, elu se aperá c'unu revolveru.

Cronic'a evenimenteloru politice.

Guvernamentalulu „Hon“ anuntia, că proiectulu de lege, care concede si reguléza casatoriele intre crestini și necrestini, a primitu deja sanctiunea prealabila a monarchulu și va fi prezentatu dietei inca inainte de disolvarea ei.

Acuma diet'a ungaru discuta proiectele privitóriie la reorganisarea gendarmeriei din tóta tiér'a și a politiei din Pest'a. Eata cumu caracterisá Secuulu Blasius Orban numitele proiecte. Elu dise intre altele: „Aceste doue proiecte sunt efluculu inclinariloru spre absolutismu ale ministrulu-presiedinte, care rivaliséza cu Russulu Loris-Melikoff. Aceste doue logi voru creá ministrulu o armata de pretoriani, cu care poté se tiena tóta tiér'a in stare de asediú; 'i va trebui apoi numai o mica Siberia, spre a poté dice: „Statulu sunt eu!“ — Blasius respinge legea asupra Gendarmeriei.

Diarulu „Hon“ asigura cu privire la terminulu disolvarei dietei actuale, că avendu inca multe proiecte de discutatu și votatu, diet'a va trebui se fia intrunita inca si dupa pasci.

In Pest'a este intrunitu sinodulu reformatoriloru de confess helv. In siedinti'a dela 11 Martiu l. c. acestu sinodu (conventu-generalu) a primitu propunerea, prin care se cere, că s' se astérna sinodulu câtu mai curendu unu statutu generalu. In siedinti'a urmátória presiedintele br. Nic. Vay a provocatu conventulu, de a face pregatirile pentru marele sinodu, care se va intruni in Dobritinu la 31 Octobre, diu'a aniversara a reformatiunei.

Diu'a de astadi, 15 Martiu st. n. a 30-a aniversara dela 1848 se serbéza de către studentii maghiari din Pest'a pe piati'a Universitatii. Vienesii au serbatu pe 13 Martiu — ear' noi Romanii vomu serbá peste doue luni diu'a de 15 Maiu.

Fóia Kossuthiana „Egyetértés“ anuntia, că va publicá o scrisóre, in care Kossuth se pronuntia asupra sanctiunei pragmatice, per longum et latum.

Retragerea comitelui Coronini, presiedintulu camerei deputatoru din Vien'a, intemplata dilele aceste, a produsu o impressiune neplacuta in taber'a autonomistica, pre candu centralistii nemti nu 'si potu ascunde bucuria ce-o semtu asupra acestui incidentu. Comitete Coronini este de origine centralistu, dér' unu omu dreptu și intieptu, care se bucura de stim'a tuturor partideloru. Ce dicu acuma centralistii? Eata, dicu ei, nici unu Coronini n'a mai potutu se suferi machinatiunile maiortatii federaliste clericale, processulu de discomponere alu acestei partide inaintéza rapede s. a. s. a. Comitete Coronini si-a depusu totodata si mandatulu de deputatu; v. pres. Smolka si comitetele Hohenwart 'si-au esprimatü parerea de reu a-

*) A se vedé Nrii 84, 100, 101, 102, 103 și 104 ai „Gaz. Trans.“ din anulu 1880 și Nr. 4, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23 și 24 din 1881. Red.

supra acestei retrageri. In locul lui Coronini este candidatu din partea majoritatii Dr. Smolka.

Se astépta numirea unui arhiepiscopu si a doi episcopi rom. catolici pentru Bosnia.

Domnitorulu Carolu a primitu o scrisóre din partea M. S. Imperatului Germaniei si Rege alu Prusiei, prin care 'i notifica casatori'a A. S. R. Principelui Wilhelm alu Prusiei, nepotulu Seu si fiu alu A. S. I. si S. Principelui mostenitoru, cu A. S. Principes'a Augusta-Victori'a, fic'a repausatului Duce Fredericu de Sleswig-Holstein-Sonderburg-Augustenburg. Ex. Sa D-nuComit de Wesdehlen, tramisu estra-ordinaru si ministru plenipotentiaru alu Germaniei, a avutu onóre a remite Mariei Sale scrisóre de notificare.

Vineri s'a depusu pe biuroulu Camerei proiectulu de lege pentru libertatea individuala.

„L'Italie“ dela 7 Martiu publica urmatóre scrisóre, ce Domnitorulu Carolu a adresat'o d-lui senatoru italianu Pepoli:

„Domnule marchis! Tinendu fórte multu a ve dá o proba de iubirea ce amu pentru d-vóstra si o marturisire de gratitudinea ce impartasiescu cu tíer'a pentru sentimentele d-vóstre filo-romane, manifestate in ori-ce impregiurare si exprimate de d-vóstra intr'unu chipu atátu de elocinte dela inaltimea tribunei Senatului italianu, sunt fericitu de a tramite Esc. Vóstre marea cruce a ordinului nostru nationalu „Stéua Romaniei.“ Am insarcinatu pe d. N. Creulescu, ministrulu meu plenipotentiaru la Rom'a, se ve remita insemnele si se ve repeta asigurarea sentimenteloru de inalta stima si de sincera amicitia, cu care sunt, Prea devotatulu d-vóstra nepotu si amicu

„Carolu.

„Bucuresci, 8 Februaru 1881.“

Inmormentarea lui A. Treboniu Laurianu.

Sambata in 28 Februaru (12 Martiu) locuitorii capitalei romane au datu ultim'a onóre celebrului si neuitatului A. Tr. Laurianu, conducédu remansitiile lui pamentesci la momentu. Camer'a in urm'a propunerii d-loru deputati Chitiu si Cernatescu a decisu a i se face funerarii publice eminentului profesor, votandu pentru acestu scopu sum'a de 2000 de lei, si a se tramite se asiste la inmormentare o delegatiune compusa din d-nii Maioreseu, Aurelianu, N. Dimancea, C. T. Grigorescu, A. Popescu si G. Polizu. Dupa dispositiunea ministeriului scólele capitalei au fost Sambata inchise. Societatea academica a insarcinatu din parte-i pe d. Sion cu pronunsierea unui discursu funebru. Universitatea a delegatu pe d. Cernatescu cu aceea-si insarcinare. Onorurile mortuare au fost facute de professori. Servitiulu funebru s'a ténutu in Biserica Lucaci, Sambata la or'a una d. a. Cu ocaziunea serviciulu a rostitu inaintea sarcofagului d. Ion N. Polichroniade o poesia in memori'a neobositulu luptatoriu.

Proclamarea Romaniei cá Regatu.

In siedinti'a Camerei de Vineri 27 Febr. v. d. deputatu G. Vernescu face o intrebare d-lui presiedinte alu consiliulu in privinti'a sgomotului, cá, curendu séu mai tardiu, in tíera se va proclamá regatulu. Unu aginte alu guvernulu dela Paris — dice d. Vernescu — cá cum ar' avé frica de acestu lucru, vine si desminte in publicu, cá elu nu a avutu nici o intielegere cu ministrulu de esterne alu Franciei pentru proclamarea regatului. „Havas russe“ dice, cá Puterile nu s'au ocupatu intr'unu modu oficialu de acést'a cestiune.

„Tote acestea“, urméza d. Vernescu „denota, déca nu probéza, cá celu puçinu se vorbesce de acestu lucru; cáci, déca se vorbesce, cestiunea n'ar' fi alta de cátu de o simpla schimbare de titlu. In adeveru, noi suntemu astadi statu independinte, ne numimu Romani'a si din minutulu ce suntemu recunoscuti de Puteri cá Statu independinte, Regatu suntemu. Asia dér', eu credu, cá acést'a cestiune nu trebue sé ne preocupe din punctulu de vedere alu primirei séu neprimirei Puterilor. Déca amu facutu acést'a intrebare, este, cá se sciu cu ce modu veti 'procede la acést'a modificare. Eata pentru ce 'mi-am permis se facu acést'a intrebare d-loru ministri.“

„D. presiedinte alu consiliulu: Eu credeam mai antai, cá on. d. Vernescu era preocupatu de unu sentimentu, care este generalu in tota tíer'a adeca acela de a se dá Romaniei titlulu, care 'i se cuvine. D-loru se nu credeti, cá guvernulu a facutu ceva demersuri pe lunga

Puteri, pentru cá se dobéndimu titlulu de regatu dela straini, si acelu agentu cu dreptu cuventu a desmintitu acestu sgomotu, fiindu-cá ar' fi fost contra dreptulu nostru, sé ne adresamu la Puteri cá se ne de ceea-ce este unu dreptu alu nostru. On. d. Vernescu vine inse si ridica o cestiune constitutionala, déca trebue se se faca acést'a modificare in Constitutiune. Domniloru, Constitutiunea nóstra dice Domnu, Domnulu póte se fia si imperatu (Aplause).

„D. G. Vernescu: D-loru deputati, am cerutu unu respunsu dela d. ministru; respunsulu mi s'a datu, este conformu sentimentulu meu si'i multiamescu. Domnulu nostru a portatu si póta titlulu de Maria S'a, Maiestate, prin urmare nu titlulu din limbele straine ar' schimbá situatiunea lui. Eu sunt dér' multumitu in acést'a privintia cu esplicarile, cari le-a datu, si mai suntu érași multumitu cá, prin respunsulu d-lui primu-ministru tíer'a nu va mai fi ingrijata de ceea-ce me preocupa pe mine, cá cestiune constitutionala.

„D. presiedinte alu consiliulu: Nu credu, cá tíer'a a pututu vreodata sé se indoiesca, eá n'ar' poté se de Domnitorulu ori-ce titlu va fi: rege, imperatu, séu ori-ce va voi. (Aplause prelungite).

„D. vice-presiedinte: Trecemu la ordinea dilei. D. raportoru alu proiectulu de lege pentru invetiamentulu agricolu are cuventulu.“

Cu privire la cestiunea proclamarei de regatu mai estragemu din o convorbire, ce dice unu corespondentu alu diarului „Neue Freie-Pressé“ cá avutu dilele trecute cu d-lu Ion Bratianu, ministrulu-presiedinte alu Romaniei: „Mai antaiu rugai, dice coresp., pe d-lu Bratianu, se-mi de ére-care deslusiri in privinti'a faimeloru, ce circuléza despre proclamarea Romaniei la 10 Maiu cá regatu. Ministrulu respunde, cá intinderea tíerii, independenti'a castigata si puterea impregiurarilor politice voru trage neaperatu dupa sine intr'unu apropiatu viitoriu redicarea Romaniei la rangulu de regatu; déra pên'acum cu tóte acestea nu s'a fixatu inca o data anumita pentru acestu scopu. La intrebarea mea, déca puterile europene si-au data deja invoial'a la acést'a, 'mi respunde ministrulu cá pentru form'a esterióre, ce voiesce se-si dea statu independentu, nu este de locu necesaria invoirea puterilor din afara; de asemenea 'mi respunde, cá nu exista nici o cauza, pentru cá un'a séu cealalta dintre puteri sé 'si póta simti vatemate interesele sale priu proclamatiunea Romaniei cá regatu. La reflexiunea mea, cá Austro-Ungari'a, care are mai multe milióné de romani sub stapanirea s'a, nu va vedé póte cu placere, cá principele Carolu se ia titlulu de „Rege alu Romanilor“ d-lu Bratianu respunde, cá in epoc'a nóstra, in care principii constitutionali, sunt ce e dreptu domnitorii, déca nustapanitorii popóreloru, titululu de Rege alu Romanilor nu i-se póte dá o insemnatate, care se póta provoca susceptibilitatea unu altu domnitoriu prete ginti romane tocmai precum titlulu de „rege alu Francesilor“ n'a provocatu nici o data vre-o susceptibilitate nici in Belgia nici in Elveti'a. Cu tóte acestea principele Carolu din o delicata consideratiune pentru statulu vecinu nu va luá titlulu de „Rege alu Romanilor“, ci titlulu de „Rege alu Romaniei“, tocmai precum din aceeași consideratiune pre monet'a batuta de curendu s'a pusu in scriptiunea de „Carol I principe alu Romaniei.“

„Deutsche Ztg.“ intr'unu articulu, „Regatulu Romaniei“, prevede, cá mai tóte puterile voru recunosce indata dupa proclamare regatulu Romaniei si dice, cá Austri'a, desi, avendu sub sceptrulu seu trei milióné de Romani, nu-i prea convine crearea unu regatu romanu, care va dá nou nutrementu ambiitiuniloru si aspiratiuniloru natiunale, ar' face fórte bine, déca fácia de Romani'a nu s'ar' mai gandi multu si ar' fi mai galanta fácia de-o cestiune de forma, cum e ridicarea Romaniei la rangulu de regatu. „Politica nóstra orientala, vrendu nevrendu, trebue se umarésca marele principiu, cá interesele Austriei se potu aperá numai prin favorisarea elementeloru neslave, Grecii, Albanesii si bravii (tüchtigen) Romani sunt protegiatii si aliatii ei locali naturali.“ Foi'a progressista germana cere inse cá recompensa pentru acést'a „culansa“, la care Austri'a e avisata „vrendu nevrendu“, cá, pe lenga aceea cá principele Carolu se nu se numésca altfelu decátu „Regele Romaniei“, se céra si o compensatiune dela Romani'a. „Titlulu de regatu recunoscutu de Austri'a este vrednicu celu puçinu, cá Romania se primésca ante-proiectulu dunarénu alu Austriei.“ N'au gusturi rele „protectorii“

Populatiunea tieriloru de sub corón'a S. Stefanu.

Curendu dupa ce numeratiunea popóreloru, cari se bucura de atát'a timpu de fericitórea administratiune unгурésca, s'a terminatu, biuroulu statisticu a si publicatu resultatulu osteneleloru sale. Astadi lume scie, cá populatiunea tieriloru de sub corón'a santulu Stefanu este de 15.608.723 de suflete si adeca: Ungari'a-Transilvani'a: 13,697.999; Fiume si giuru: 21.363; Croati'a-Slavoni'a: 1,191.845; graniti'a militare croata: 697,516 suflete. — Acést'a populatiune comparata cu cea din 1870, care era de 15,425.279 de suflete, ne aráta, cá in decursulu celoru 11 ani din urma ea a cescutu numai cu 183.444, adeca cu 1.18%. Crescerea anuale a populatiunii este numai de 16,678 de suflete séu 0.117%. Déca vomu adauge, cá in periodulu dela 1857 péné la 1870 crescerea anuale a populatiunii a fostu de 138.234 de suflete, atunci trebue se recunóscemu, cá resultatulu numeratiunii din anulu domnului 1880 este dovada cea mai evidenta si mai palpabile despre réu'a stára, in care se afla populatiunile supuse directei administratiunii unгурesci (Ungari'a si Transilvani'a).

Siovinistii maghiari, cauta a esplica acést'a aparitiune neimbucuratória prin anii epidemiei de colera 1872—3. Acést'a esplicare inse n'are nici unu fundamentu, deórace si in period'a dela 1857 péné la 1870 au fostu ani de epidemia de colera (1859, 1866). Populatiunea din 1880 comparata cu statulu populatiunii din 1871 si 1873 ne da rezultate si mai nefavorabile. La finele anului 1871 populatiunea Ungariei si a Transilvaniei fácia de 1869 crescuse numai prin nasceri cu 180,400 de suflete, astfelu, cá la inceputulu anului 1872 ea era de 13,759.529, adeca era cu 61,530 de suflete mai mare decátu cea din 1880. Epidemia de colera din 1872 si 1873 a impuçinatulu populatiunea Ungariei si Transilvaniei cu 325,100 de suflete. Deci comparandu populatiunea dela finele anului 1873 (13,434,429) cu cea din 1880, vedemu, cá crescerea populatiunii in decursu de 7 ani de dile n'a pututu nici decátu acoperi perderea incercata in doi ani de epidemia! Crescerea populatiunii in diversele parti ale regatului este fórte neegale; astfelu populatiunea din cóce de Dunare a crescutu cu 20,958 de suflete (1.21%); dincole de Dunare cu 145,790 (6.05%) si intre Dunare si Tis'a cu 203,021 (9.49%), pe candu pe marginea drépta a Tisei a scadiutu cu 65,322 de suflete 4.38% pe cea stanga cu 66.165 (3.54%) intre Muresiu si Tis'a cu 31,179 (1.81%) — Mai tare a crescutu populatiunea in Fiume si tienutulu seu, in Croati'a-Slavoni'a si graniti'a militare croata. Aci crescerea a fostu peste totu de doua ori mai mare decátu in celelalte parti ale regatului unгурescu.

Ce se atinge de populatiunea Transilvaniei, ea a scadiutu in cesti 10 ani din urma dela 2.101.727 de suflete la 2.031.978, adeca cu 69.749 de suflete (3.24%). Tare ne tememu cá acést'a scadere se va fi intemplatu mare parte pe contulu populatiunii romanesci; deórace cea mai mare scadere a populatiunii se constata pe marginile nordostice, ostice si sudice. Acést'a este o aparitiune care trebue se ne ingrijésca in celu mai mare gradu.

Ne abtinemu de a mai face reflexiune si ne marginimu a dá o parte numai din reflexiunile diarului de frunte, diara unгурescu „Pesti Naplo“ (Nr. 67): „Resultatulu facticu, ce l'a datu numeratiunea populatiunii, este departe chiaru de cele mai modeste asteptari. Populatiunea Ungariei prete totu a remasu cum a fostu. Crescerea de 1.2% in diece ani de dile insemnéza tocma atatu cátu nimic. Ude miscarea populatiunii sta pe locu, acolo organismulu poporulu este deja bolnavu. Unde scade populatiunea, acolo reulu este deja mare. Inse in Ungari'a populatiunea nu numai, cá prete totu a statu pe locu, ci in tienuturi intregi ea a datu positivu indereptu. Acést'a este unu lucru cu totul tristatoriu. Scáderea populatiunii este celu mai aspru protestu, ce-lu póte redicá o natiune contra politicii domnitorie, contra sistemulu de guvernare. Acést'a nu se póte nega. Déca reulu ar' fi numai partialu si isolatu, déca s'ar' constata o stagnare numai in singuraticie tienuturi, bantuite de nenociri, séu déca ar' fi fostu resbele pustiitóre, atunci n'amu dice nimica si amu pune totul pe spatele fatalitatii, inse noi amu traitu in 10 ani de pace sub propri'a nóstra administratiune si si relcotele au fostu tocmai cá in deceniile de mai nainte, in cari inca au fostu ani de lipsa, seceta, geruri si epizootii. Déca cu tóte acestea atunci populatiunea a crescutu si de astadata nu, déca

